

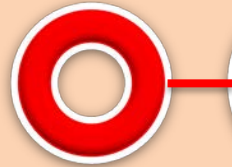
หมวด 5 ประชาชนมีสุขภาพดี ผลลัพธ์ (OTOP และการจัดระบบบริการ)

นายวีรพล เพริศแก้ว
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี บ้านขาม
อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร

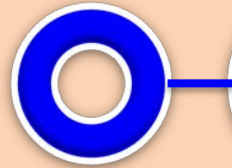

หมวด 5 ประชาชนมีสุขภาพดี

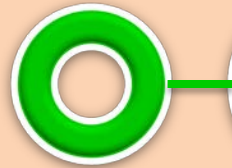
ประชาชนมีสุขภาพดี

ประชาชนและครอบครัว (Self Care / Health literacy)
ดูแลตนเองได้อย่างยั่งยืน

ผลงานเชิงประจักษ์ (KPI)

เกิดนวัตกรรมเพื่อประชาชน

ผลลัพธ์ดี

- ชื่นชม ให้กำลังใจให้คุณค่า
- พัฒนาต่อยอดให้ยั่งยืน

ผลลัพธ์ยังไม่ผ่าน

- แนะนำ ให้กำลังใจ
- หาแนวทางแก้ไขและพัฒนาาร่วมกัน

เกณฑ์การประเมิน

หมวดที่ 5 ประชาชนสุขภาพมีดี ผลลัพธ์ การให้คะแนนในแต่ละข้อให้อิงตาม
แบบประเมินโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว ปี 2564
(หน้า 101 – 106)

คู่มือแนวทางการพัฒนา
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว
(รพ.สต.ติดดาว)
ปี 2564

สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว (รพ.สต.ติดดาว) ปี 2564 101

แบบประเมินโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาวปี 2564
หมวด 5 ประชาชนมีสุขภาพดี
ผลลัพธ์
หน่วยบริการ.....อำเภอ..... จังหวัด.....

5.1 บทบาทของบุคคลและครอบครัวในการดูแลตนเอง (Self Care)
ผู้ที่ให้ข้อมูล กสค./อสค. (อย่างน้อย 2 คน)
 ผู้รับบริการ (กลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่มวัยอย่างน้อยกลุ่มวัยละ 2 คน)

มีการประเมินศักยภาพของประชาชนและครอบครัวในการดูแลสุขภาพตนเอง (self care) ที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพการบริการทั้งในสถานบริการและชุมชน

เกณฑ์การตรวจประเมิน	ผลการตรวจสอบ	
	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้
1. ปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP)	3	
1.1 ท่านทราบเรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) หรือไม่	1	
1.2 ท่านและชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) อย่างไรบ้าง	1	
1.3 ท่านและชุมชน ได้รับผล หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) อย่างไรบ้าง	1	
2. การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ หรือแนะนำให้คนในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้หลักการ 3 อ 2 ส	5	
2.1 มีการรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพอย่างไร	1	
2.2 ออกกำลังกายที่เหมาะสมต่อสุขภาพอย่างไร	1	
2.3 มีการจัดการอารมณ์ เมื่อเกิดความเครียดอย่างไร	1	
2.4 ท่านทราบผลกระทบของสูบบุหรี่หรือยาเส้นต่อสุขภาพ และวิธีหลีกเลี่ยงอย่างไร	1	
2.5 ท่านทราบผลกระทบของสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสุขภาพและวิธีหลีกเลี่ยงอย่างไร	1	
3. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว ของการฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งคุณภาพอย่างไร	1	

สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ

ผลิตภัณฑ์ (OTOP และการจัดระบบบริการ)

5.1 บทบาทของบุคคลและครอบครัวในการดูแลตนเอง(Self Care)

- ผู้ให้ข้อมูล
  - กศค./อสค. (อย่างน้อย 1-2 คน)
  - ผู้รับบริการ (กลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่มวัยอย่างน้อยกลุ่มวัยละ 2 คน)
- มีการประเมินศักยภาพของประชาชนและครอบครัว ในการดูแลสุขภาพตนเอง (Self Care) ที่สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพการบริการทั้งในสถานบริการและชุมชน

รูปแบบการประเมิน

- ใช้กระบวนการ Focus Group
- ข้อคำถามจะมีลักษณะจำเพาะกับกลุ่มวัย ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มเป้าหมาย ๕ กลุ่มวัย
- ผู้ประเมินควรตั้งคำถาม ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ตามกลุ่มวัย
- ข้อคำถามเป็นเพียงกรอบ ดังนั้น ผู้ประเมินควรใช้สุนทรียสนทนา หรือการชวนคุย
- ขอบเขตขององค์ความรู้ เป็นไปตามคู่มือ อสค. (อาสาสมัครประจำครอบครัว)

เกณฑ์การตรวจประเมิน

เกณฑ์การตรวจประเมิน		ผลการตรวจสอบ	
		คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
1. ปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP)		3	
1.1 ท่านทราบเรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) หรือไม่		1	
1.2 ท่านและชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) อย่างไรบ้าง		1	
1.3 ท่านและชุมชน ได้รับผล หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) อย่างไรบ้าง		1	
2. การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ หรือแนะนำให้คนในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้หลักการ 3อ 2ส		5	
2.1 มีการรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพอย่างไร		1	
2.2 ออกกำลังกายที่เหมาะสมต่อสุขภาพอย่างไร		1	
2.3 มีการจัดการอารมณ์ เมื่อเกิดความเครียดอย่างไร		1	
2.4 ท่านทราบผลกระทบของสูบบุหรี่หรือยาเส้นต่อสุขภาพ และวิธีหลีกเลี่ยงอย่างไร		1	
2.5 ท่านทราบผลกระทบของสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสุขภาพและวิธีหลีกเลี่ยงอย่างไร		1	

เกณฑ์การตรวจประเมิน

เกณฑ์การตรวจประเมิน	ผลการตรวจสอบ	
	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
3. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว ของการฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งคุณภาพอย่างไร	1	
4. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว ในการไปรับวัคซีนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่	1	
5. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว เพื่อนำบุตรหลานอายุ 0 - 5 ปี ไปรับการตรวจพัฒนาการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่	1	
6. ท่านทราบความสำคัญและวิธีการเฝ้าระวังปัญหาสังคม/พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น (ท้องไม่พร้อม ติดเกมส์ ยาเสพติด เด็กแว๊น ฯลฯ) อย่างไร	1	
7. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแก่ผู้ป่วยโรคเบาหวาน (น้ำตาลต่ำ/น้ำตาลสูง) ความดันโลหิตสูงอย่างไร	1	
8. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว ในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครอบครัวที่มีผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง หรือผู้ป่วยระยะสุดท้าย อย่างไร	1	
9. ท่านรู้จักวิธีการใช้สมุนไพรไทยและการรักษาแบบแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพอย่างไร	1	
10. ท่านทราบกระบวนการให้บริการของ รพ.สต. หรือไม่ และหมอบริการครอบครัวของท่านมีบทบาทในการให้บริการหรือสนับสนุนด้านสุขภาพอย่างไร	1	
รวมคะแนน	16	

แนวทางการประเมินตามเกณฑ์

1. ปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP)	3
1.1 ท่านทราบเรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) หรือไม่	1
1.2 ท่านและชุมชนมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) อย่างไรบ้าง	1
1.3 ท่านและชุมชน ได้รับผล หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ (OTOP) อย่างไรบ้าง	1

ทำไมต้องเป็น
OTOP?

เพราะ ประเด็น OTOP คือ ปัญหาของพื้นที่ ที่ต้องการแก้ไข
ดังนั้น ประชาชนต้องมีการรับรู้ รับทราบปัญหา และร่วมในการแก้ไข
ปัญหานั้น

แนวทางการประเมินตามเกณฑ์ (ต่อ)

2. การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ หรือแนะนำให้คนในครอบครัวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ โดยใช้หลักการ 3อ 2ส	5
2.1 มีการรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพอย่างไร	1
2.2 ออกกำลังกายที่เหมาะสมต่อสุขภาพอย่างไร	1
2.3 มีการจัดการอารมณ์ เมื่อเกิดความเครียดอย่างไร	1
2.4 ทานทราบผลกระทบของสูบบุหรี่หรือยาเส้นต่อสุขภาพ และวิธีหลีกเลี่ยงอย่างไร	1
2.5 ทานทราบผลกระทบของสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสุขภาพและวิธีหลีกเลี่ยงอย่างไร	1

ดูแลตัวเองตามหลัก

3อ. 2ส. 1พ.

- 3อ.** อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์ดี
- 2ส.** งดดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่
- 1พ.** แปรงฟัน วันละ 2 ครั้ง ทุกเช้าและก่อนนอน

สุขภาพดี เริ่มต้นที่นี่

กรมอนามัยส่งเสริมสุขภาพดี

สุขภาพดีเริ่มต้นที่... **หลัก 3อ. 2ส.**

หลักปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดโรคหัวใจขาดเลือด

3อ **อาหาร** รับประทานอาหารไขมันดี ลดไขมันอิ่มตัว และลดไขมันทรานส์

3อ **อารมณ์** ระวังอย่าเครียดเกินไป ออกกำลังกายเป็นประจำ และพักผ่อนให้เพียงพอ

2ส **ออกกำลังกาย** เพื่อกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตและลดไขมันในเส้นเลือด 15-30 นาที

2ส **ลดสุรา ไม่สูบบุหรี่**

การดูแลตนเองอย่างไร?... ให้พ้นภัยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (เบาหวาน ความดัน หัวใจ และอัมพาต)

3อ. 2ส.

อ. อาหาร **อ. ออกกำลังกาย** **อ. อารมณ์**

ส. งดดื่มสุรา **ส. ไม่สูบบุหรี่**

แนวทางการประเมินตามเกณฑ์ (ต่อ)

3. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว ของการฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งคุณภาพอย่างไร	1
4. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว ในการไปรับวัคซีนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างไร	1
5. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว เพื่อนำบุตรหลานอายุ 0 - 5 ปี ไปรับการตรวจพัฒนาการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างไร	1
6. ท่านทราบความสำคัญและวิธีการเฝ้าระวังปัญหาสังคม/พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น (ท้องไม่พร้อม ติดเกมส์ ยาเสพติด เด็กแว้น ฯลฯ) อย่างไร	1

คำแนะนำที่ต้องปฏิบัติ

เพื่อให้ทารก(๓๓-๓๕) ซึ่งพัฒนาดีมีแนวโน้มดี
มีสุขภาพดี คุณแม่ตั้งครรภ์ที่มีสุขภาพดีมีแนวโน้มดี
โรคภัยไข้เจ็บน้อยลง มีอายุยืนยาว มีสุขภาพดี มีสติปัญญาดี
มีสุขภาพดี มีสติปัญญาดี มีสุขภาพดี มีสติปัญญาดี

คุณแม่มือใหม่ต้องรู้!
"ความสำคัญของสมุดบันทึกสีชมพู" เพื่อคุณและลูกน้อย

ฝากท้องทุกที ฟรีทุกสิทธิ์

เมื่อรู้ว่าท้อง

ฝากท้อง ทันทีทันใด
ระยะเวลา ระยะเวลา
ของวัย ระยะเวลา
ท้องแรก ระยะเวลา

เมื่อท้องต้องรู้

ขอยืมดู สำหรับฟังและฟัง
เพื่อพัฒนาการที่ในครรภ์

Dtac โทร *1515
โทร 0-2202-8900

เครือข่ายอื่น โทร 0-2202-8900

พบแพทย์หรือฉุกเฉิน โทร 1415 ตลอด 24 ชั่วโมง

Illustration of a nurse and a child. Photo of students in a computer lab.

สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

อัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีจำนวนมากขึ้น 122,736 คน หรือร้อยละ 20.4%

วัยรุ่นหญิง 89%

สาเหตุการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

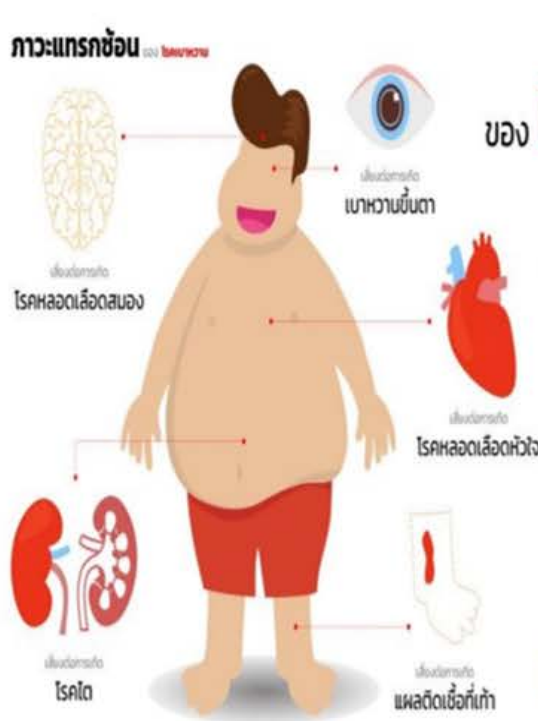
ขาดความรู้ 46%
ขาดทักษะ 29%
ขาดทักษะ 15%

Photo of a community health activity.

แนวทางการประเมินตามเกณฑ์ (ต่อ)

7. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแก่ผู้ป่วยโรคเบาหวาน (น้ำตาลต่ำ/น้ำตาลสูง) ความดันโลหิตสูงอย่างไร	1
8. ท่านทราบความสำคัญ/การปฏิบัติตัว ในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครอบครัวที่มีผู้ป่วยติดบ้าน ติดเตียง หรือผู้ป่วยระยะสุดท้าย อย่างไร	1
9. ท่านรู้จักวิธีการใช้สมุนไพรไทยและการรักษาแบบแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพอย่างไร	1
10. ท่านทราบกระบวนการให้บริการของ รพ.สต. หรือไม่ และหมอประจําครอบครัวของท่านมีบทบาทในการให้บริการหรือสนับสนุนด้านสุขภาพอย่างไร	1

..... เรื่อง "ไม่" หวาน ของ **เบาหวาน**

ภาวะที่ร่างกายมีน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติ เนื่องจากภาวะฮอร์โมนอินซูลินไม่เพียงพอ ซึ่งฮอร์โมนอินซูลินมีหน้าที่นำน้ำตาลในเลือดไปเป็นพลังงานของเซลล์ในร่างกาย ดังนั้นถ้าอินซูลินไม่เพียงพอ น้ำตาลจะคั่งอยู่ในกระแสเลือด เป็นเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะต่าง ๆ เช่น โรคไต และอาการแทรกซ้อนอื่น ๆ และอาจทำให้ต้องสูญเสียอวัยวะที่สำคัญของร่างกาย

- กลุ่มเสี่ยง **เบาหวาน****
- อายุ 35 ปี ขึ้นไป
  - อ้วนหรืออ้วนลงพุง
  - มีญาติที่ป่วยเป็นเบาหวาน
  - มีประวัติเป็นโรคเบาหวานขณะตั้งครรภ์

สำนักงานเขตพื้นที่
MOBILE CHECKUP CENTER
ศูนย์ ตรวจสุขภาพเคลื่อนที่
โทร. +66 (81) 611 4322

สรุปประเด็นสำหรับการประเมินและดำเนินการ

5.1 บทบาทของบุคคลและครอบครัวการดูแลตนเอง (Self Care)

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และการกำหนดรูปแบบในการประเมิน

2. ทักษะของผู้ประเมิน

3. เนื้อหาในการประเมินกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่มวัย ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. บรรยากาศในขณะที่ประเมิน

5. การประเมินต้องเป็นแบบ กัลยาณมิตร มีความเที่ยงตรง ปราศจากอคติและลำเอียง

- กลุ่มเป้าหมายครบ 5 กลุ่มวัย
- การจัดสถานที่สำหรับการประเมิน เหมาะสม สะดวกสำหรับผู้ให้ข้อมูล และผู้ทำการประเมิน เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม

- บุคลิกภาพ ท่าที น้ำเสียง ของการพูด การตั้งคำถาม สีนัยท่าทาง อบอุ่น เป็นกันเอง
- มีการทวนสอบคำพูด เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน
- หลีกเลี่ยงภาษาที่ไม่เข้าใจ เช่น ภาษาอังกฤษ ควรใช้ภาษาง่ายๆ ที่พูดคุยเข้าใจง่าย เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

- ต้องให้ครอบคลุมตามเกณฑ์การตรวจประเมิน (10 ข้อ) เนื่องจากการประเมินบทบาทของบุคคลและครอบครัวการดูแลตนเอง (Self Care) เป็นการประเมินความรู้และทัศนคติต่อการดูแลตนเองของประชาชน ซึ่งเราเชื่อว่า ถ้าประชาชนมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อการดูแลตนเอง น่าจะส่งผลให้ประชาชนสามารถตนเองได้ดี
- มีความเชื่อมโยงประเด็น OTOP สู่อารมณ์ปฏิบัติของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม (กลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่มวัย)

- เป็นกันเอง ผ่อนคลาย เอื้อต่อการให้ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

- ถ้าผลลัพธ์ดี ชื่นชมให้กำลังใจ ให้คุณค่า
- ผลลัพธ์ไม่ผ่าน สามารถแนะนำได้ถูกต้องตรงประเด็น และหาแนวทางแก้ไขและพัฒนา ร่วมกันได้ พร้อมทั้งให้กำลังใจบุคลากรในพื้นที่

Thank You